

TIJORAT BANKLARI REYTINGINI ANIQLASHNING ZARURLIGI VA XUSUSIYATLARI

Maxmudov Omon Tuxtayevich

Allamurodova Fotima Alibekovna

Telefon: +998915798244, omon77@mail.ru

Anotatsiya:

Banklar yuridik va jismoniy shaxslarning pul mablag'larini saqlash, ularni kreditlash va turli moliyaviy xizmatlarini ko'rsatish orqali iqtisodiyotda asosiy moliyaviy institutlaridan biri hisoblanadi. Shuning uchun banklarning mamlakat moliyaviy xizmatlari faoliyatidagi ahamiyatini hisobga olib, ularning shaffofligi va barqarorligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bankning ishonchliligi va barqarorligini baholash vositalaridan biri ularning reytingini shakllantirish hisoblanadi. Ushbu maqolada banklar reytingini aniqlashning zarurligi va xususiyatlari bayon qilingan.

Kalit so'zlar: bank, reyting, banklar reyting, barqarorlik, moliyaviy xizmatlar, reyting agentliklari, Moody's, Standard & Poor's, Fitch Ratings, investor, investitsiya.

Tez o'zgaruvchan iqtisodiy sharoitda bank reytingi moliyaviy xavfsizlik, shaffoflik va barqarorlikni ta'minlashning muhim vositasi hisoblanadi. Bu nafaqat mijozlar manfaatlarini himoya qiladi, balki sog'lom raqobat muhitini shakllantirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan moliyaviy inqirozlarning oldini olishga xizmat qiladi. Banklar reytingini aniqlash bank muassasalarining moliyaviy barqarorligi va ishonchliligini baholash va taqqoslashning muhim vositasi hisoblanib, bu mijozlar, biznes, investorlar va banklar faoliyatini tartibga soluvchilar uchun muhim axborot vositasi bo'lib ham xizmat qiladi.

Jahonda banklarga reyting berish asosan Moody's, Standard & Poor's, Fitch Ratings va boshqa turli moliyaviy agentliklar tomonidan amalga oshiriladi. Ushbu agentliklar banklarning ishonchlilik va barqarorlik darajasini aks ettiruvchi reytingni berish uchun ularning moliyaviy faoliyatini, boshqaruv samaradorligini, bozordagi holatini va boshqa omillarni tahlil qiladi.

Banklarning reytingini aniqlash orqali quyidagi asosiy masalalar ta'minlanadi:

Mijozlarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlash: Mijozlarning moliyaviy xavfsizligini ta'minlashda bank reytinglari muhim rol o'ynaydi. U mijozlarga bankning moliyaviy ahvoli, kreditga layoqatliligi va omonatlarini qaytarish imkoniyati haqida ma'lumot beradi. Ushbu ma'lumotlar mijozlarga o'z mablag'larini joylashtirish uchun bank tanlash bo'yicha yakuniy qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

Moliyaviy tizimda shaffoflik va ishonch: Banklar reytingini aniqlash moliya tizimidagi shaffoflik darajasini oshirishga yordam beradi. Banklar mustaqil reyting agentliklari tomonidan baholansa, bu mijozlar, investorlar va moliya bozorining boshqa ishtirokchilarining ishonchini mustahkamlaydi. Shaffoflik butun moliya tizimining barqarorligi va samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Moliyaviy inqirozlarning oldini olish: Bank reytinglarini muntazam aniqlash moliyaviy muammolarni erta aniqlash va inqirozlarning oldini olishga xizmat qiladi. Agar banklar faoliyati yomon baholangan bo'lsa, bu regulýatorlar va investorlar uchun vaziyatni barqarorlashtirish bo'yicha choralar ko'rish uchun signal bo'lib xizmat qilishi mumkin, bu esa tizimli xavflarning oldini oladi.

Raqobat va innovatsiyalar: Bank reytinglari banklararo raqobatni rag'batlantiradi. O'z reytinglarini yaxshilashga intilayotgan banklar innovatsiyalarga, moliyaviy shaffofligini oshirishga va taqdim etayotgan xizmatlar sifatini oshirishga ko'proq rag'batlantiriladi.

Milliy iqtisodiyotni himoya qilish: Barqaror va ishonchli banklar milliy iqtisodiyotni himoya qilishda muhim o'rin tutadi. Amaldagi samarali reyting tizimi bilan tartibga soluvchilar risklarni aniqroq baholashlari va mamlakatning moliyaviy barqarorligini saqlash uchun choralar ko'rishlari mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, zamonaviy sharoitda banklar reytingini aniqlash moliya tizimining barqarorligi va ishonchliligini ta'minlashning asosiy vositasiga aylanib bormoqda. Bu nafaqat mijozlar va investorlar manfaatlarini himoya qilish, balki sog'lom raqobat muhitini shakllantirish, moliyaviy inqirozlarning oldini olishga ham xizmat qilmoqda. Reytingni muntazam va xolis aniqlash bank tizimining barqaror va samarali faoliyatining ajralmas qismi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Афанасенко М.В. Методические подходы к формированию рейтинга банков Украины. Академический обзор. 2011. № 2 (35). С. 73-78
2. Батковского В.А. Рейтинговая оценка деятельности банков. Финансы Украины. 2014. № 5. С. 145-151.
3. Карминский А.М., Пересецкий А.А., Петрова А.Е. Рейтинги в экономике: методология и практика. Москва: Финансы и статистика, 2015. 236 с
4. Maxmudov O.T. "Banklar faoliyatini reyting asosida baholashning o'ziga xos xususiyatlari" // "BiznesEkspert" ilmiy jurnali 2019. (№ 10). – 121-124-bet.
5. Sattarov O.B. O'zbekiston Respublikasi bank tizimi barqarorligini ta'minlash metodologiyasini takomillashtirish. i.f.d. ilm. dar. ol uch. taqd. et. diss. avtoref. – Toshkent, 2018. –29 b
6. Шеремет А.Д., Щербакова Г.Н. Финансовый анализ в коммерческом банке. М.: Финансы и статистика, 2001. - С.23
7. www.moodys.com; www.fitchratings.com; www.spglobal.com –Xalqaro reyting agentliklar rasmiy saytlari.
8. <https://openinfo.uz> Iqtisodiyot va moliya vazirligi korporativ axborot yagona portali.

